

مناسبت‌های شمسی در قرآن

مرتضی بذرافشان

مناسبت‌های شمسی در قرآن

کد: ۸۲۹

نویسنده: مرتضی بذرافشان

ناشر و تهیه‌کننده: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

لیتوگرافی: سروش مهر

چاپ و صحافی: نگارش

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۳

شمارگان: ۱۵۰۰

بها: ۱۰۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

پست الکترونیکی: irc@irib.ir

تلفن: ۲۹۳۵۸۰۳ و ۲۹۱۰۶۰۲ / فاکس: ۲۹۳۵۸۹۲

شابک: ۹۶۴-۸۶۰۶-۵۸-۷ / ISBN: 964-8606-58-7

فهرست مطالب

۱	دیباچه.....
۳	مقدمه.....
۷	آغاز سال نو (۱ فروردین).....
۱۱	روز مبارزه با تبعیض نژادی (۱ فروردین).....
۱۳	روز جهانی آب (۲ فروردین).....
۱۸	روز جمهوری اسلامی ایران (۱۲ فروردین).....
۲۲	روز طبیعت (۱۳ فروردین).....
۲۴	روز هنر اسلامی (۲۰ فروردین).....
۳۰	قطع رابطه سیاسی جمهوری اسلامی ایران و آمریکا (۲۰ فروردین).....
۳۲	روز ارتش جمهوری اسلامی و نیروی زمینی (۲۹ فروردین).....
۳۷	آغاز هفته مشاغل (۳ اردیبهشت).....
۴۱	روز جوان (۳ اردیبهشت).....
۴۵	شکست آمریکا در حمله نظامی به ایران (۵ اردیبهشت).....
۴۷	روز شوراها (۹ اردیبهشت).....

۴۹	روز جهانی کار و کارگر (۱۱ اردیبهشت - اول مه)
۵۱	آغاز هفته معدن (۱ خرداد)
۵۲	روز بهره‌وری (۱ خرداد)
۵۴	روز معلم (۱۲ اردیبهشت)
۵۷	آزادسازی خرمشهر و روز مقاومت و پیروزی (۳ خرداد)
۶۱	روز قانون (۷ خرداد)
۶۴	قیام خونین مردم مسلمان ایران در پی بازداشت امام خمینی (۱۵ خرداد ۱۳۴۲)
۶۴	قیام مسلحانه مردم گیلان به رهبری میرزا کوچک خان جنگلی (۱۵ خرداد ۱۲۹۹)
۶۸	سالروز تأسیس سازمان تبلیغات اسلامی (۱ تیر)
۷۲	آغاز هفته قوه قضائیه - هفته عدالت (۱ - ۷ تیر)
۷۵	روز مالیات (۱۶ تیر)
۷۸	قیام مسجد گوهرشاد در مخالفت با طرح
۷۸	حجاب: دایمی رضاخان (۲۱ تیر)
۸۲	سالگرد پذیرش قطع‌نامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل متحد از سوی ایران (۲۷ تیر)
۸۵	روز ناشنوايان (۲۹ تیر)
۸۷	اقامه اولین نماز جمعه در دانشگاه تهران (۵ مرداد)
۸۹	روز جهانی شیر مادر (۱۰ مرداد)
۹۰	روز پزشک - بزرگداشت بوعلی سینا (۱ شهریور)
۹۱	هفته دولت (۲ - ۸ شهریور)
۹۳	سالروز تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا (۱۰ شهریور)
۹۷	روز تعاون (۱۳ شهریور)
۹۹	آغاز هفته دفاع مقدس (۳۱ شهریور - ۶ مهر)
۱۰۳	روز کشاورز (۱ مهر)
۱۰۵	روز جهانی جهانگردی (۵ مهر)
۱۰۷	روز سالمندان (۹ مهر)
۱۰۹	هجرت امام خمینی از عراق به یاریس (۱۳ مهر)
۱۱۲	آغاز هفته تربیت بدنی (۲۶ مهر)
۱۱۴	روز آمار و برنامه‌ریزی (۱ آبان)
۱۱۵	تبعید امام خمینی از قم به ترکیه (۱۳ آبان)
۱۱۸	هفته تربیت اسلامی (۱۳ - ۱۹ آبان)

۱۲۰	هفته روشن دلان (۱ آذر).....
۱۲۳	هفته بهداشت (۱۴ - ۲۱ آذر).....
۱۲۶	روز پژوهش (۲۵ آذر).....
۱۲۸	روز حمل و نقل (۲۶ آذر).....
۱۳۱	ولادت حضرت عیسی علیه السلام (۴ دی، ۲۵ دسامبر).....
۱۳۴	ابلاغ پیام تاریخی امام خمینی به گورباچف، آخرین رئیس جمهور شوروی (۱۳ دی).....
	قیام مردم قم در اعتراض به مقاله توهین آمیز روزنامه اطلاعات به حضرت
۱۳۹	امام خمینی علیه السلام (۱۹ دی).....
۱۴۲	فرار شاه خیانت کار از ایران (۲۶ دی).....
۱۴۴	بازگشت پیروزمندانه امام خمینی به ایران (۱۲ بهمن).....
۱۴۴	پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و سقوط رژیم ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی (۲۲ بهمن).....
	صدور حکم تاریخی امام خمینی هینی بر ارتداد و اعدام سلمان رشدی
۱۴۸	نویسنده کتاب آیات شیطانی (۲۵ بهمن).....
۱۵۱	تأسیس کمیته امداد امام خمینی علیه السلام (۱۴ اسفند).....
۱۵۱	هفته احسان و نیکوکاری (۱۴ - ۲۱ اسفند).....
۱۵۵	هفته درختکاری (۱۵ - ۲۲ اسفند).....

دیباچه

در تقویم هر ملتی مناسبت‌ها و برهه‌های تاریخی برجسته‌ای هست که در گذشته آن ملت تأثیرگذار بوده است. این مناسبت‌ها از دو جهت اهمیت دارند: اول اینکه با بازخوانی خاطرات تاریخی، روزهای موفقیت‌آمیز و افتخار آفرین یاروهای ناکامی و شکست را یادآور می‌شود تا در پرتو آن، انسان از تاریخ درس عبرت گیرد و آموزه‌های آن را در زندگی به کار بندد. دیگر اینکه آن مناسبت‌ها، دغدغه‌های یک ملت است و افق‌های آینده آن را ترسیم می‌سازد.

از این رو، باید در پاس داشت و باز آفرینی این موفقیت‌ها و پیش‌گیری از ناکامی‌ها کوشید.

کشور ماکه آمیخته با فرهنگ غنی اسلامی است، مناسبت‌های فراوانی وجود دارد که مستقیم یا غیر مستقیم با فرهنگ دینی ارتباط دارد و شایسته است تا ریشه‌های این مناسبت‌ها از لابلای متون دینی استخراج و تبیین شوند تا در پرتو آن، به پویایی و بالندگی بیشتری امیدوار باشیم.

قرآن مجید که کلام آسمانی و مصون از هرگونه خطا و اشتباه است، از جایگاه ویژه‌ای در میان متون دینی برخوردار است. از این رو، می‌تواند در بهره‌گیری بهتر از این مناسبت‌ها ما را یاری دهد.

از سوی دیگر، بنابه ارزش و اهمیت موضوع، رسانه ملی نیز که در ترویج فرهنگ غنی اسلامی می‌کوشد، نقش ویژه‌ای در معرفی و استفاده مطلوب از مناسبت‌ها دارد و برنامه‌های بسیاری در این باره برای بالا بردن حافظه تاریخی مردم تهیه و پخش کرده است و شایسته است این گونه برنامه‌ها تقویت شود.

بنابراین، مرکز پژوهش‌های اسلامی بر آن شد تا در دو مجلد، برخی از مناسبت‌ها را از نگاه قرآن بررسی کند و آن را در اختیار برنامه‌سازان قرار دهد. تا مردم ایمانی کشورمان هر چه بیشتر با مفاهیم قرآنی آشنا شوند و زمینه پیروی عملی از آن کتاب آسمانی بیش از پیش فراهم آید.

این مرکز بر آن است تا پس از انتشار این مجموعه و جمع‌آوری اطلاعات جامع‌تر، در آینده مجموعه کامل‌تری را در این راستا ارائه دهد. به طور قطع، رهنمودها و نظرگاه‌های صاحب نظران بر غنای این مجموعه خواهد افزود و اجر الهی را در پی خواهد داشت.

در پایان، از پژوهش‌گر ارجمند جناب حجت‌الاسلام مرتضی بذرافشان که با دقت و وسواس فراوان به گردآوری و نگارش این اثر پرداخته‌اند، قدردانی می‌شود. امید است این پژوهش مورد استفاده برنامه‌سازان قرار گیرد.

الله ولی التوفیق

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

پیش‌گفتار

تاریخ، دریچه‌ای است به گذشته و گذشته چراغ راه آینده است. شایسته است همگان به مطالعه تاریخ روی آورند و به سرگذشت پیشینیان بیندیشند و از شخصیت‌ها و جریان‌های مثبت و برجسته الگو بگیرند. خداوند متعال می‌فرماید:

ای صاحبان بصیرت [از این مآجرها] عبرت بگیرید. (حشر: ۲)

کسی که عبرت آموزی‌اش بیشتر باشد، لغزش‌هایش کمتر است. حضرت علی علیه السلام به یکی از دوستانش فرمود:

از گذشته دنیا، آینده‌اش را چراغ عبرتی ساز؛ زیرا پاره‌های تاریخ با یکدیگر همانند و در نهایت، پایانش به آغازش می‌پیوندد.^۱

زندگی انسان‌ها در روزگاران مختلف، گرچه شکل‌های خاصی از نظر فرهنگ، حکومت، اقتصاد، جمعیت، قدرت و... دارد، ولی از نظر سنت‌های تاریخی حاکم بر رفتار و اعمال اجتماعی، سراسر شباهت و همانندی است. معرفی مناسبت‌های تقویمی، به عنوان مهم‌ترین رویدادهای تاریخی، در راستای سیر در تاریخ و مطالعه زندگی گذشتگان، معنا و مفهوم می‌یابد. از این رو،

تقویم را ورق می‌زنیم و با شناسایی رویدادهای برجسته، از شخصیت‌ها و رویدادهای مؤثر و زندگی‌ساز، تجلیل می‌کنیم. آنگاه با مراجعه و الهام‌گیری از آیات قرآنی، برای آن مناسبت وقایع روی داده را بر آیات تطبیق می‌کنیم؛ می‌کشیم از سرچشمه وحی با مخاطبان ارتباط برقرار کرده و با الگوسازی مناسب از آن واقعه تاریخی، مخاطب را به سمت مورد نظر آیات قرآنی هدایت نماییم.

مجموعه در پیش رو در دو جلد گردآوری شده است. یک جلد به مناسبت‌های قمری و جلد دیگر نیز به مناسبت‌های شمسی اختصاص دارد. برای مثال، در مناسبت‌های قمری، سوم شعبان، سالروز ولادت با سعادت امام حسین علیه السلام به عنوان روز پاسدار نام‌گذاری شده است. پاسداران انقلاب اسلامی در ایران، با تأسی از شجاعت، مردانگی، استواری ایمان و فضائل اخلاقی امام حسین علیه السلام در راه حفظ آرمان‌های والای اسلام و انقلاب اسلامی و نیز حراست از تمامیت ارضی جمهوری اسلامی، صحنه‌های تاریخ و حماسه‌های باشکوه آفریدند و خود سرمشق جوانان مؤمن و آزادی‌خواه جهان شدند. به همین مناسبت، آیاتی که در پاسداری از دین و ارزش‌ها و تمامیت ارضی در قرآن آمده است را برشمرده و دسته‌بندی کرده‌ایم. در مناسبت‌های شمسی نیز، برای مثال، ۱۲ اردیبهشت، روز معلّم نام‌گذاری شده است. در این روز، معلّم بزرگ استاد شهید مرتضی مطهری، پس از عمری مجاهدت در راه خدا و تلاش خستگی‌ناپذیر در زمینه‌های فرهنگی، سیاسی و مذهبی به شهادت رسید. به همین مناسبت، سالروز شهادت این معلّم نمونه، در نظام جمهوری اسلامی، به روز معلّم نام‌گذاری شده است که همه ساله، با بزرگداشت خاطره آن رادمرد بزرگ از تلاش‌های ایثارگرانه معلمان کشور که وظیفه سنگین آموزش و پرورش

پیش‌گفتار / ۵

کودکان، نوجوانان و جوانان این مرز و بوم را بر عهده دارند، قدردانی می‌گردد. به همین مناسبت، آیاتی که در مقام و منزلت معلمان در قرآن آمده استخراج و دسته‌بندی شده‌اند.

البته این پژوهش، گردآوری تمامی آیات در همه مناسبت‌ها نیست، بلکه به برخی آیات برای بعضی از مناسبت‌ها پرداخته است. از این رو، پژوهشگران قرآنی می‌توانند به تکمیل آن بپردازند و ما را نیز از انتقادهای سازنده بهره‌مند سازند.